Participatieverslag

Recreatiebeleid 2050 Midden Delfland

bureau buiten

economie & omgeving

Inhoudsopgave

1 Introductie 3

2 Interviews 4

2.1 Kernpunten uit gevoerde gesprekken 4

3 Bijeenkomsten 0

3.1 Klankbordgroep bijeenkomst #1 (datum: 22-04-26) 0
3.2 Klankbordgroep bijeenkomst #2 (datum: 24-06-26) 1
3.3 Ambtelijke bijeenkomst (datum: 11-06-26) 3

Aangeboden aan
Eugenie Klok
29 juli 2026

Auteurs
Anneke van Mispelaar
Barbara Waltmans
Nynke Meeske

Projectnummer 2387

1 Introductie

Voor het opstellen van het nieuwe recreatiebeleid voor Midden-Delfland is een participatieproces doorlopen. Doel hiervan was om de kennis, ervaringen en ideeën van betrokken organisaties, ondernemers, inwoners en gemeentelijke beleidsvelden op te halen en deze te benutten bij het opstellen van het recreatiebeleid.

Het participatieproces bestond uit verschillende onderdelen:

- individuele interviews met stakeholders;
- een eerste bijeenkomst met de klankbordgroep, waarin de opgaven, kansen en dilemma's voor recreatie in Midden-Delfland zijn verkend;
- een tweede bijeenkomst met de klankbordgroep, waarin deelnemers hebben gereageerd op de conceptambities, uitgangspunten en actielijnen van het recreatiebeleid en mee hebben gedacht over concrete acties en projecten voor de uitvoering van het beleid;
- een ambtelijke werksessie met verschillende gemeentelijke beleidsvelden, gericht op de uitvoerbaarheid, samenhang met ander beleid en kansrijke projecten en acties.

In totaal zijn vertegenwoordigers betrokken van onder meer ondernemers, agrariërs, terreinbeherende organisaties, belangenverenigingen, gebiedsmarketing, recreatieve organisaties, de gemeente Midden-Delfland en andere overheden zoals de provincie Zuid-Holland. Hierdoor is zowel maatschappelijke als bestuurlijke en ambtelijke kennis ingebracht.

De opgehaalde input is gebruikt bij het opstellen van het recreatiebeleid. Veel genoemde thema's, zoals de balans tussen recreatie, landbouw en natuur, de kwaliteit van routes en voorzieningen, de bereikbaarheid van het gebied, de positionering van Midden-Delfland en de versterking van de agrarische identiteit, hebben een plek gekregen in de ambities, uitgangspunten en actielijnen van het beleid. Daarnaast zijn concrete ideeën en projecten uit de participatie benut als bouwstenen voor een uitvoeringsprogramma.

Dit participatieverslag geeft een overzicht van de belangrijkste opbrengsten van de interviews en bijeenkomsten. Niet alle suggesties zijn één-op-één overgenomen in het beleid; waar nodig zijn belangen afgewogen en is de input verwerkt in samenhang met beleidsdoelen en uitvoerbaarheid.

2 Interviews

2.1 Kernpunten uit gevoerde gesprekken

Stakeholder	Kernpunten uit het gesprek
Wethouder gemeente Midden-Delfland	• De recreatieve waarde van het gebied ligt vooral in de rust en openheid van het landschap, als contrast met omliggende gemeenten. • Het agrarisch karakter van het landschap blijft leidend; waar mogelijk wordt koppeling gezocht met recreatie. • Wandelen en fietsen zijn de meest passende activiteiten, aansluitend op de kernwaarden van het gebied. • Uitbreiding van recreatieve voorzieningen is niet direct noodzakelijk, maar initiatieven die aansluiten bij het bestaande aanbod zijn welkom. Focus ligt op versterken van wat al aanwezig is. • Meer bezoekers zijn acceptabel als dit bijdraagt aan levendigheid en betere voorzieningen voor bewoners, maar het moet wel in balans zijn met rust als kernkwaliteit van Midden-Delfland. • De ambitie is om landbouw, natuur en recreatie op harmonieuze wijze te combineren. • Routestructuren kunnen worden gevarieerd; hierdoor kunnen meer delen van het gebied worden ontsloten en ontstaat meer afwisseling voor gebruikers. • Toegankelijkheid van het landschap is een aandachtspunt. Doorkruisende snelwegen en spoorlijnen vormen (mentale) barrières, terwijl oost-west verbindingen in het groen nog ontbreken. • Citta-slow vormt een belangrijk kader voor nieuwe ontwikkelingen.
Polderarchitect	• Publieke ruimte is beperkt en de padendichtheid is laag, mede door het gebruik van het landschap door boeren, wat recreatieve inrichting bemoeilijkt. • Het landschap kenmerkt zich door het contrast tussen stad en platteland: rust en ruimte binnen het gebied, bebouwing en bedrijvigheid aan de horizon. • Het landschap bestaat uit een patchwork van polders verbonden door kades en trekvaarten. Het landschap is authentiek maar niet spectaculair. • Bezoekers uit omliggende gemeenten kunnen gastvrij worden ontvangen, met aandacht voor autogebruik, omdat parkeren en verkeer het landschap kunnen beschadigen. • Er is behoefte aan meer paden voor wandelaars en verbreding van fietspaden op drukke plekken; brede doorfietsroutes kunnen gecombineerd worden met smalle, intieme ‘kruip door sluip door’ weggetjes. • Het behoud van het landschap moet duurzaam gebeuren, met gezond beheer door boeren zonder negatieve effecten op bodem en waterkwaliteit. • Doorwaadbaarheid van het landschap verbeteren, zodat recreatie beter aansluit bij het gebied. • Nieuwe ontwikkelingen moeten nieuwsgierigheid te oproepen i.p.v. terughoudendheid, om bezoekers positief te betrekken.

Midden-Delfland Vereniging	• Kernwaarde is het open karakter van het gebied met zicht op de horizon, te midden van de omliggende steden. • Goede wandel-, fiets- en ruiterpaden zijn belangrijk voor de recreatieve kwaliteit. • Natuurbeleving is belangrijk: dieren in de wei en vogelsoorten trekken bezoekers aan. • Het historisch leesbare polderlandschap en erfgoedverhalen vormen een onderscheidende kwaliteit. • Er liggen kansen voor meer samenwerking tussen ondernemers en arrangementen. • Lokale verenigingen zijn ook belangrijk om uit te nodigen bij gesprekken over recreatie aangezien zij als bewoners ook recreëren in het gebied. • Voor Midden-Delfland is het belangrijk dat landbouwbedrijven overeind blijven zonder schaalvergroting. • Overgangen vanuit steden naar het gebied voor langzaam verkeer moeten verbeteren. • Oost-West verbindingen kunnen beter worden benut en geschikt worden gemaakt voor recreanten. • Eenduidige bewegwijzering ontbreekt in het gebied. • Er is behoefte aan meer afvalbakken en openbare toiletten. • Geluidsoverlast op het water vormt een knelpunt.
Fietsersbond Delft e.o.	• Hoofdfietsroutes ervaren een hoge concentratie aan fietsers en andere gebruikers. Verbreding kan de beleving verbeteren en irritaties voorkomen. • Sluipverkeer op recreatieve routes vormt risico's en kan gevaarlijke situaties veroorzaken. • Kruisingen met ander verkeer kunnen veiliger worden gemaakt, bijvoorbeeld door middenbermen of andere infrastructuur. • Langs de routes is behoefte aan meer rustpunten en watertappunten. • Bewegwijzering kan kansen bieden om bezoekers naar horecagelegenheden te leiden. • Routes kunnen thematisch worden ingericht, met aandacht voor erfgoed, vogels en andere belevingswaarden.
PUUUR Midden-Delfland	• Het gebied moet integraal worden bekeken, over gemeentegrenzen heen. • De padenstructuur staat onder druk tijdens piekmomenten; bezoekersstromen moeten goed worden gestuurd. • Belangrijke doelgroepen zijn rustzoekers, inzichtzoekers, harmoniezoekers en verbindingszoekers. • Promotie van partners moet rekening houden met drukte en mogelijke overlast. • Meer recreanten kan leiden tot argwaan bij bewoners, vooral door negatieve ervaringen met name jongeren op het water. • Kleinschalige verblijfsrecreatie is mogelijk, mits bezoekers respect hebben voor natuur en landschap. • Arrangementen in samenwerking met buurgemeenten kunnen ondernemers helpen piekmomenten te spreiden. • Er zijn ook recreanten die alleen een parkeerplaats, horeca en toilet nodig heeft.

	• Verhoging van toeristenbelasting kan problemen geven, zeker in combinatie met BTW verhoging.
Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer	• Er moet een keuze worden gemaakt: meer paden aanleggen of bestaande paden beter inrichten. • Bij een verwachte verdubbeling van bezoekers is het essentieel om doelgroepen op knelpunten gescheiden te houden en keuzes te maken in gebruik. • Mountainbiken is populair, maar er is momenteel geen geschikte plek; faciliteren is kostbaar. • Routestructuren ontbreken nog, vooral voor wandelaars zijn er schakels nodig; hierbij is ook rekening houden met ommetjes belangrijk. • Vergrijzing vraagt om betere toegankelijkheid voor mindervaliden. • Materiaalkeuze voor paden is belangrijk, met oog voor natuur, onderhoud en toegankelijkheid. • Betrek de ruiterlobby bij keuzes voor paden en routes. • Verschillende fietsgroepen hebben verschillende behoeftes; deze moeten apart worden benaderd. • Bezoekers hebben behoefte aan duidelijkheid over regels en beleid rondom honden. • Toezicht op waterrecreatie is complex; momenteel vinden er veel ongeoorloofde activiteiten plaats. • Eén centrale website met alle informatie over activiteiten en regels in Midden-Delfland zou wenselijk zijn.

3 Bijeenkomsten

3.1 Klankbordgroep bijeenkomst #1 (datum: 22-04-26)

Op 22 april is een klankbordbijeenkomst georganiseerd om met elkaar in gesprek te gaan over de toekomst van recreatie in Midden-Delfland. Er waren meer dan 30 deelnemers; een brede groep van ondernemers (agrariërs, horeca, verblijf, etc.), terreinbeherende organisaties, belangenverenigingen en gemeenten.

In kleine groepen gingen de aanwezigen met elkaar in gesprek over de sterktes, zwaktes, kansen en bedreigingen voor Midden-Delfland. Gezamenlijk bespraken de deelnemers drie stellingen:

- Om biodiversiteit te beschermen, moet recreatie in kwetsbare (natuur-)gebieden worden beperkt.
- Activiteiten die niet passen bij de schaal en de rust en ruimte van het gebied worden uitgesloten, ook als ze economisch aantrekkelijk zijn.
- Voor een betere fiets- en wandelbeleving moeten extra paden worden aangelegd.

Met als doel input op te halen voor het nieuwe recreatiebeleid.

Hieronder volgt een samenvatting van de belangrijkste punten die deelnemers willen meegeven voor het nieuwe recreatiebeleid:

<u>Landschap, rust en draagkracht</u>

- Het gebied wordt breed erkend als een plek waar groen/natuur, rust en openheid/ruimte centraal staan.
- De groei van de bevolking in omliggende steden en de daarmee toenemende vraag naar recreatieruimte wordt eerder als bedreiging dan als kans gezien, vanwege mogelijke aantasting van rust en authenticiteit.
- Een toename van het aantal paden kan leiden tot versnippering van het landschap en een afname van de biodiversiteit.
- Ontwikkeling dient plaats te vinden vanuit de draagkracht van het gebied, waarbij faciliteiten hierop afgestemd moeten worden.
- De term “rust” wordt door sommigen als weinig aantrekkelijk ervaren; er wordt voorgesteld meer te focussen op beleving en ervaring.

<u>Paden en verbindingen</u>

- Er wordt erkend dat de huidige padenstructuur op sommige plekken beperkt en eenzijdig is.
- De oost-westverbindingen worden niet door iedereen als probleem gezien; er wordt opgeroepen tot terughoudendheid met nieuwe verbindingen vanwege impact op het landschap. Geen nieuwe of verbrede paden; richt je op ontbrekende schakels in het netwerk.
- Tegelijkertijd zien anderen kansen om oost-westverbindingen te versterken voor wandelen, fietsen en varen.
- De meningen over uitbreiding van het padennetwerk lopen sterk uiteen: sommigen pleiten voor uitbreiding, anderen voor gerichte en slimme verbindingen om versnippering te voorkomen.
- Differentiatie naar type recreant (bijvoorbeeld aparte paden) kan het landschap onder druk zetten; gerichte keuzes in doelgroepen zijn essentieel.

<u>Recreatie en doelgroepen</u>

- Er ontbreekt een duidelijke visie op de beoogde doelgroepen. Een doelgroep bepalen en breng ook daar een focus aan. Stel de dagrecreant centraal. 2,3 miljoen stedelingen kun je niet herbergen. Voor hen is het wel belangrijk te weten dat het landschap er is.

- De groeiende vraag naar kleinschalig recreatief aanbod wordt als kans gezien.
- Het is belangrijk om per locatie te bepalen wat passend is, en hier ook actief op te sturen.
- Wandelaars worden over het algemeen wenselijker geacht dan autoverkeer, maar kunnen juist verstorender zijn voor vogels.
- Veel deelnemers pleiten voor het uitsluiten van activiteiten die niet passen bij het gebied, terwijl anderen juist maatwerk per locatie benadrukken.
- Concentreer intensieve vormen van recreatie: in de Maaslandse- en Schipluidense poort/entreegebied (integraal gebiedsgericht omgevingsprogramma à la Hoogland west in de Eemvallei Amersfoort), zoeken naar aanknopingspunten met de Dorpenvisie.
- Een nieuwe 'Geertje' of 'Belevenisboerderij Schieveen' zou bijvoorbeeld wél kunnen, ergens midden in het gebied; zo lang de activiteiten maar geconcentreerd zijn.
- Spreiding en bestemmingsmanagement zijn thema's waar gebiedsmarketing een rol kan vervullen (zie leidraad NBTC).

<u>Voorzieningen en bereikbaarheid</u>
- Basisvoorzieningen zoals aanlegplaatsen, toiletten, afvalbakken, rustpunten, watertappunten en parkeergelegenheid ontbreken op veel locaties.
- De locaties voor parkeergelegenheid zijn onduidelijk en het ontbreekt aan duidelijke bewegwijzering. Zorg voor goede parkeervoorzieningen zodat mensen niet gaan dwalen met de auto.
- Tegelijkertijd wordt parkeren als belastend voor het landschap gezien en als onwenselijk in dorpskernen.

<u>Waterrecreatie en handhaving</u>
- Er wordt onvoldoende gehandhaafd op het water, wat leidt tot overlast van o.a. snelvaren en geluid van feestboten.
- Rondom recreatief varen zijn diverse verbeterpunten en kansen benoemd.

<u>Lokale identiteit en economie</u>
- Streekproducten en lokale initiatieven die de identiteit versterken en de verbinding tussen stad en land bevorderen, worden als positief ervaren.
- Recreatie binnen de gemeente is grotendeels agrarisch; inzetten op recreatievormen die natuur- en landbouwdoelen versterken (à la Groene Hart).
- Het label Cittaslow wordt momenteel onvoldoende benut.

3.2 Klankbordgroep bijeenkomst #2 (datum: 24-06-26)

Op 24 juni is een klankbordbijeenkomst georganiseerd om met elkaar in gesprek te gaan over de ambities, uitgangspunten en actielijnen van het beleidskader recreatie voor Midden-Delfland. Er was een groep van ca. 13 deelnemers aanwezig, bestaande uit ondernemers, belangenverenigingen en gebiedsmarketing.

In kleine groepen gingen de aanwezigen met elkaar in gesprek over de verschillende actielijnen van het concept beleidskader. Gezamenlijk vulden de deelnemers de actielijnen aan en bespraken ze concrete acties en projecten.

Hieronder volgt een samenvatting van de belangrijkste punten die deelnemers hebben meegegeven voor het beleidskader recreatie:

<u>Opgaven</u>
- Naast aandacht voor de kwaliteit van het groen, ook aandacht hebben voor de kwaliteit van het blauw en de dorpen.

- Aandacht hebben voor de draagkracht van het landschap.
- Aandacht hebben voor de doelgroep die je wilt trekken. Wie zijn de regiobewoners en stakeholders, en waar en op wie leg je de focus.

Ambitie
- Midden-Delfland is één van de parels, maar ook kijken naar hoe die parel zich verhoudt tot andere parels in de MRDH. Aandacht voor het profiel van Midden-Delfland.

Uitgangspunten
- Aandacht hebben voor soorten recreatie, en daar wellicht ook keuzes in maken. Welke ontwikkelingen bieden we ruimte aan, en welke ontwikkelingen en soorten recreatie stimuleren we niet.
- Spreiding in ruimte en tijd kan ook geïnterpreteerd worden als dat je overal in de gemeente en het landschap gaat ontwikkelen en toerisme/recreatie toelaat. Het tegenovergestelde wordt ermee bedoeld en is vanuit de deelnemers wenselijk: ontwikkelen op gerichte plekken voor gerichte doelgroepen.

Actielijn 1
- Cittaslow is een passend keurmerk, maar er zijn twijfels over of het leeft bij mensen. Nadenken over hoe het meer kan gaan leven (in samenwerking met PUUUR).
- Duidelijk maken wat Cittaslow inhoudt en het promoten.

Actielijn 2
- Naast verbindingen binnen Midden-Delfland ook aandacht voor stad-landverbindingen naar buiten de gemeente.
- Ook aandacht hebben voor de ruiterpaden, die ontbreken nu in de presentatie. Voornamelijk de kwaliteit en de hoeveelheid ruiterpaden behoeven aandacht (o.a. ontbrekende paden rondom het Kraaiennest en Ackerdijkse Bos, behoefte aan rondjes i.p.v. eenzijdige verbindingen). Bij de spoorverdubbeling rekening houden met de hoogte voor ruiters en helling talud.
- Geen complete oost-westverbindingen aanleggen, maar kijken naar wat er al in het gebied zit en waar eventuele ontbrekende schakels zijn om zo verbindingen te creëren.
- Aandacht voor de vindbaarheid van verbindingen.
- Aandacht voor de bereikbaarheid van de startpunten van ommetjes.
- Kleine rondjes voor varen ontwikkelen vanuit de dorpen/poorten, vanuit Maassluis en Schipluiden.
- Handhaving op drukke dagen op het water (om ‘zuipschuitproblematiek’ aan te pakken).
- Wandel- en ruiterverbinding toevoegen tussen de Gaag en het Kraaiennest.
- Hoogtemetingen van alle bruggen in doorgaande vaarroutes meenemen in de inspecties door gemeente Midden-Delfland.
- Kanoverbindingen niet overal optimaal door de veelheid aan bruggen.
- Ontbrekende verlichting op het fietspad vanaf Abtswoude.
- Pad ten westen van de A4 beter onderhouden voor wandelaars.
- Kans voor ommetje vanaf Zouteveenseweg richting Schipluiden.
- Op sommige plekken betere algemene oversteken maken over het water voor wandelaars (bijv. trekpontjes die je zelf kan bedienen).
- Verbinding Woudsebaan naar fietspad (Meerpad) richting ’t Woudt ontwikkelen.
- Harnaskade weer geschikt maken voor wandelen en fietsen (van Ommedijk naar de Woudselaan) en de geschiedenis van de plek beleefbaar maken met bebording.

Actielijn 3
- Ruimte voor ondernemers en voorzieningen wordt belangrijk gevonden. Maar ‘voorzieningen’ is breed, maak het concreet.

- Aandacht voor de parkeerdruk. Bij sommige partners ontstaat op momenten piekdrukte van parkeren. Kijken naar kleine parkeerplaatsen in het buitengebied voor mensen die komen wandelen of de hond willen uitlaten.
- Vliegende wandelpaden als goed voorbeeld van (tijdelijke) landschapsbeleving.
- Entreegebied Oude Veiling bij Maasland opknappen (nu braakliggend).
- Handhaving en informatie over regels en gedrag op het water, ook samen met het Westland. Ondernemers/verhuurders van schuiten hier bij betrekken en ook controleren of ze de regels gehoorzamen (soms 30 personen op een boot waar max. 12 zijn toegestaan).
- Bebording duidelijker maken, met name bij vaarwegen.
- Thematische routes ontwikkelen, bijv. een route die past bij Cittaslow, een pelgrimsroute/walk of wisdom.
- WC's faciliteren: zelfreinigende wc's, aansluiting horeca op 'hoge nood-concept', natuurtoilet voor wandelaars.
- Aandacht voor zwerfafval: kansen voor ondergrondse vuilniscontainers op strategische plekken.
- Bankjes plaatsen met uitzicht over het landschap.
- Aandacht voor de kwaliteit van voorzieningen bij de Foppenplas. Onderhoud aan steigers, maaiwerk, etc. is momenteel niet goed.
- Aanlegvoorzieningen (steigers) bij beeldentuin ontwikkelen.
- Zuilen van de trekvaarten meer leven inblazen.
- Zorg voor een goede zonering dat recreanten op plekken komen die meer drukte aankunnen.

<u>Actielijn 4</u>

- Midden-Delfland is geen landgoed, het is een agrarisch werkgebeid waar het soms rommelig is.
- Poets bestaande kunstroutes op (bijv. beeldenroutes, jongkindroutes).
- Samenwerking tussen agrariërs bij aanbieden van recreatieve activiteiten (bijv. streeklunches). Ook kijken naar arrangementen vanuit agrariërs en veehouders (bijv. een agrarisch bedrijf als koffiestop).
- Rotterdam de Boer op is minder zichtbaar in Midden-Delfland. Kansen om dit te benutten.
- Contact tussen de boer en de recreant versterken. De boer helpen bij aansluiten op de wensen van doelgroepen (bijv. Stijlzoeker).
- Een doorgaande pelgrimsroute door Midden-Delfland heen ontwikkelen. Agrariërs moeten daar ruimte voor bieden. Voorbeelden zijn de walk of wisdom en het Rotterdams ommelandpad.
- Beleven van het landschap vanaf het water met duurzame waterrecreatie, maar leer ook van de lessen van het verleden.
- Thematische route ontwikkelen die past bij de gemeente, zoals een koeienroute die start in de stad (door koeien op de weg te schilderen).
- Schaduwplekken in het landschap bevorderen door bijvoorbeeld kleine (voedsel)bosjes of enkele bomen/beplanting te groeien op/aan randen van boerenerven.
- Kleinschaligheid en multifunctionaliteit concreter definiëren als het gaat om agrarische activiteiten. En ook definiëren wat een recreatieve agrarische activiteit is.
- Kijken naar welke recreatieve activiteiten passen bij/kunnen in het gebied. Bijv. kun je een camping starten als caravans niet over de landbouwwegen kunnen gaan?

3.3 Ambtelijke bijeenkomst (datum: 11-06-26)

Op 11 juni is een ambtelijke werksessie georganiseerd om met verschillende beleidsvelden binnen de gemeente in gesprek te gaan over het beleidskader recreatie voor Midden-Delfland. Aan de bijeenkomst namen medewerkers deel vanuit onder andere toerisme en recreatie, landschap, landbouw, ecologie, ruimtelijke ordening, erfgoed, sociaal domein, groen en klimaat. Daarnaast is schriftelijke input ontvangen vanuit het beleidsveld verkeer.

Tijdens de werksessie is gezamenlijk gereflecteerd op de opgaven, kansen en aandachtspunten voor recreatie vanuit de verschillende beleidsvelden. Vervolgens zijn de deelnemers in groepen aan de slag gegaan met de vier actielijnen van het concept beleidskader. Per actielijn is besproken hoe de verschillende beleidsvelden kunnen bijdragen aan de uitvoering en welke kansrijke projecten en acties zij zien.

Hieronder volgt een samenvatting van de belangrijkste kansen die tijdens de ambtelijke werksessie zijn ingebracht voor de actielijnen van de visie:

Actielijn 1: versterken positionering gebiedsidentiteit
Hoe kan uw beleidsveld bijdragen aan deze actielijn?

- Het verhaal van Midden-Delfland intern goed onder het voetlicht te brengen, zodat andere beleidsvelden dit kunnen meenemen in hun beleid en werkzaamheden.
- Sessie voor agrariërs over multifunctionele landbouw, met recreatie als onderdeel (belangrijk)
- Is er zoiets als een 'heilige koe'? Minder koeien, meer recreatie?
- Natuur en recreatie verbinden: het verhaal vertellen over de verschillende waarden, bijvoorbeeld "koop hier melk, steun de grutto".
- Groen: onderhoudskwaliteit verhogen. Nu beeldkwaliteitsniveau B; niveau A zorgt voor een aantrekkelijker beeld.
- Verhaallijnen en recreatieve producten ontwikkelen, inclusief langlopende campagnes rondom streekproducten, landschapsbiografie, en bijvoorbeeld evenementen zoals "het jaar van.." (landbouw).
- Duidelijkere doelen formuleren voor de bestemming/positionering van het gebied.

Wat zijn kansrijke acties en projecten?

- Lokale horeca als ambassadeur Midden-Delfland. Streekproducten aanbieden en het verhaal van Midden-Delfland vertellen.
- Spelen: uitvoering van de motie beweegtuinen, inclusief onderzoek naar locaties, (on)mogelijkheden en investerings- en beheerskosten van beweegtuinen.
- Meer storytelling en herkenbaarheid; een sterke naam voor het gebied ontwikkelen (zoals het "Groene Hart").
- Verbinding van gemeentelijke websites over recreatie (samen met PUUUR).
- Ludieke campings/stunts om het gebied te promoten; inzet van ambassadeurs.
- Herkenbaar beeldmerk/logo/kleur ontwikkelen. Is dat Cittaslow/de slak of iets anders? Kiezen!
- Landschapsbiografie uitventen, voor gebiedsmarketing benutten.
- Mogelijk verhaallijn rondom duurzame opgave (windmolens, energiehub, geothermie, etc.).

Actielijn 2: verbeteren van verbindingen
Hoe kan uw beleidsveld bijdragen aan deze actielijn?

- O-West: staat (deels) haaks op natuurdoelen, met name voor weidevogels (recreatie kan leiden tot verstoring).
- Groenstructuur en bomenstructuur wordt momenteel geactualiseerd en krijgt een plek in het groenbeheerplan.
- Kerkenpaden/paadjes binnendoor (door de polder) mogelijk maken, met passende compensatie voor de boer.
- Bij overleggen met initiatiefnemers als gemeente actief meedenken over compensatie en inrichtingsmogelijkheden.
- Communicatie richting inwoners (sociaal domein).
- Aangepast maaibeheer specifiek op plekken waar recreatie wordt gestimuleerd, bijvoorbeeld ten zuiden van Verboon in Maasland.
- Herkenbare inrichting van routes en recreatiegebieden, met meer aandacht voor groen, bijvoorbeeld een "knotwilgroute".
- Koppelen van knelpunten grondbeleid gemeente (kavelruil!).

Wat zijn kansrijke acties en projecten?

- Vliegende wandelpaden meer onder de aandacht brengen.
- Sportief Midden-delfland.nl.
- Maasland historisch centrum aantrekkelijker maken voor (door)fietsers.
- Knelpunten met naam en toenaam benoemen, kijk bij varen ook naar kanoën.
- Hittestress aanpakken door schaduwplekken bij rustplekken/banken te creëren.
- Routes met een verhaal (storytelling), gericht op diverse/andere doelgroepen.
- Verbinding leggen tussen acties en voorzieningen in het sociaal domein en de fysieke leefomgeving, bijvoorbeeld wandelroutes gekoppeld aan sportverenigingen.
- Verbeteren Zwethzone, inclusief verbinding 'Van zee tot Zwethzone' en koppeling met Midden-Delfland.
- QR-FIT en de Nationale Wandeluitdaging.
- "Straatje erbij" inclusief groen, blauw en ommetjes.
- Voschestaart organiseert vliegende wandelpaden.

Actielijn 3: versterken van voorzieningen en verblijfskwaliteit

Hoe kan uw beleidsveld bijdragen aan deze actielijn?

- Aandacht voor klimaatadaptatie met betrekking tot parkering en wateroverlast, waterkwaliteit bij zwemgebieden.
- Klimaatadaptatie: hittestress – genoeg schaduw bij recreatieve plekken/routes/picknick plekken.
- Uitvoering dorpenvisie.
- Scoor de Cittaslow principes (Grutto, etc.).
- Recreatieve producten ontwikkelen, zoals uitkijkpunten, weidevogels beleven, dansende koeien, boerderijen bezoeken.
- Meedenken over de behoeften van de jeugd (sociaal domein).
- Verhaallijnen en recreatieve producten ontwikkelen, inclusief langlopende campagnes rondom streekproducten, landschapsbiografie, en bijvoorbeeld evenementen zoals "het jaar van.." (landbouw).
- Plek zoeken en inrichten voor honden, inclusief nadenken over locaties voor hondenuitlaatservices.
- Meer aandacht voor horeca met voorzieningen voor jonge kinderen (mist nu!).

Wat zijn kansrijke acties en projecten?

- Toevoegen van een pumptrack (speelbeleid).
- Buitenspelen inzetten als middel voor gezondheidsbevordering, het tegengaan van overgewicht en het versterken van mentale gezondheid en sociale verbinding.
- Zonnebrand palen en watertappunten in buitengebied en de kernen.
- Chill/hangplek voor tieners (speelbeleid).
- Hubs in het gebied waar veel te doen is (los van de entreepoorten), bijvoorbeeld rondom Maaslandse Dam als spontane poort.
- Donkere fietspaden: onderzoek naar verlichting vanuit openbare orde en veiligheid.
- Bij verlichting steeds de afweging maken met ecologie en netcongestie; meer licht is niet altijd beter/veiliger.
- Toevoegen van beweegtoestellen, zoals krachttrainingsapparaten, beweegtuinen of verblijfselementen.
- Beweegtuin voor ouderen (motie speelbeleid - Schipluiden vergrijzing), bijvoorbeeld bij zorgcentra in de dorpskernen.
- Maasland: verblijfskwaliteit in relatie tot autoluw maken versus parkeren, mogelijk met een zomer/winter benadering?
- Laadpunten voor elektrische auto's en fietsen bij entreegebieden.

- Meebewegen met de seizoenen, bijvoorbeeld een trekkersveldje tijdens het kampeerseizoen. Zie ook Planet Texel.
- Herinrichting van locatie Verboon in Maasland.
- Toevoegen van unieke speel, sport en verblijfselementen. Bijvoorbeeld een overdekt hok met zitgelegenheid of een kabelbaan of uitkijktoren.

Actielijn 4: beleving van het agrarisch en natuurlijk landschap en erfgoed

Hoe kan uw beleidsveld bijdragen aan deze actielijn?

- Actualiseren regels omgevingsplan over recreatieve nevenactiviteiten.
- Subsidieregelingen erfgoed en landschapselementen.
- Voorwaardelijke verplichting tot herstel van landschapselementen bij nieuwe ontwikkelingen als "ruimtelijke tegenprestatie".
- Kijken naar het ruimtelijk beleid en in hoeverre dat nu ruimte biedt voor agrotoeristische activiteiten. Willen we dat verruimen?
- Eigenaarschap van boeren aanwakkeren als ze landschapselement hebben.
- Zorg dat agrariërs een rol kunnen vervullen bij beheer vanwege het belang van neveninkomsten.
- Subsidie instrument hieraan koppelen.

Wat zijn kansrijke acties en projecten?

- Storytelling → Landschapsliefde en elementen etsen (spot ze alle 100!).
- Kreekkrugger safari, educatief en marketing.
- Educatieboeren → concept breder trekken dan alleen schoolklassen, breder publiek.
- Een vorm van informatieborden over het agrarisch bedrijf.
- Is er iets te doen met de Schie (zone)?
- Toponiemenproject.
- Betere communicatie en promotie.
- Initiatief voor een groepsaccommodatie met aangepaste kamer(s) voor toegankelijkheid.
- Groenfonds: groenblauwe diensten verkennen (ook Euro kansen).
- Online stories over landschapselementen en erfgoed, koppelen met QR codes/augmented reality.

bureau buiten

economie & omgeving

Wittevrouwensingel 100
3514 AM Utrecht

+31 (0) 30 2318945
info@bureaubuiten.nl

www.bureaubuiten.nl